

UDK:635.1 /.9.

MANZARALI VA TEZ O'SUVCHI PAVLOVNIYA (LOT. PAULÓWNIA) DARAXTI XUSUSIYATLARI, PARVARISHI VA KO'PAYISHI**Abdurahmonov Muhammadmo'ydin Bohodirjon o'g'li****Yulbasov Avazbek Muhtarovich****Sultonov Xumoyun Mahmudjon o'g'li****Nazirjonov Ibrohimjon Anvarjon o'g'li***O'rmon xo'jaligi ilmiy-tadqiqot instituti Andijon filiali ilmiy xodimlari*

Annotatsiya: *Maqolada pavlovniya plantatsiyalarida ko'chatlarni parvarishlash qilishda ekilgan ko'chatlarga agrotehnik tadbirlar olib borish bo'yicha ma'lumotlar yoritilgan. Bunda pavlovniya plantatsiyalarida yo'g'och mahsuloti olish uchun ko'chatlarni yetishtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *Pavlovniya, plantatsiya, yog'och mahsuloti, ko'chat, qator orasi, agrotexnik talablar, o'rmon.*

Annotation: *The article highlights information on the implementation of agrotechnical measures for planting seedlings when caring for seedlings in the Pavlovsk fields. Recommendations have been developed for growing seedlings to obtain wood products in Pavlovsk plantations.*

Keywords: *Paulownia, afforestation, wood products, seedlings, row spacing, agrotechnical requirements, forest.*

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 6 oktyabrdagi PQ-4850-son «O'zbekiston Respublikasida o'rmon xo'jaligi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida» gi qarorida madaniy o'rmonzorlar tashkil qilish jumladan pavlovniya daraxtini o'stirish, ko'paytirish va uning xom-ashyosini tayyorlash sohasini rivojlantirish bo'yicha alohida chora tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Dunyoda eng tez o'suvchi pavlovniya daraxti haqida eshitgan inson borki, o'simlikning noyob xususiyatlari, qanday sharoitda bo'y cho'zishiga qiziqishi ortmay qolmaydi. Pavlovniya-bargli daraxt, juda chiroyli. O'sish joyiga qarab balandligi 6 dan 25 metrgacha. Magistr tekis, kuchli, rivojlangan. Daraxtning ildizi tarvaqaylab ketgan, erga chuqur kirib boradi, bu esa madaniyatga qurg'oqchilik davrlarini osongina boshdan kechirishga imkon beradi. Magistrning diametri taxminan bir yarim metrni tashkil qiladi. U tuproqlarga oddiy, yong'inlarda o'z-o'zidan ekilgan, fotofil, ammo soyaga ham mukammal darajada toqat qiladi. U ko'plab navlarga ega, xususan Shang Tong navlari: tez o'sadigan, sovuqqa chidamli daraxtlar sarasiga kirdi. Yog'och sinish uchun yuqori kuchga ega, deformatsiyasiz quritiladi. Pavlovniyadan foydalanish doirasi ko'nikmalar va uni qayta ishlash uchun turli xil vositalar paydo bo'lishi bilan o'sib bormoqda.

1-rasm Manzarali Pavlovniya daraxtining tashqi ko'rinishi

Har bir ekin gektaridan yiliga 30 tonna CO₂ ni o'zlashtira oladi. Bundan tashqari, uning gullari gektariga 5 litrgacha asal ishlab chiqaradigan asalarilar orasida juda mashhur. Bunday go'zal, o'sishi oson, ajoyib ekologik fazilatlariga ega daraxt. Bu shahar yashil maydonlarini yaxshilash uchun yechim bo'lishi mumkin.

Manzarali Pavlovniya daraxtining tashqi ko'rinishi yosh daraxtlardagi qobiq yashil rangga ega, yillar davomida u jigarrang rangga aylana boshlaydi. Ehtimol, kulrang va silliq. Barglari keng, tarvaqaylab ketgan va yumaloq. Barglari katta, yurak shaklida, zich yashil rangga ega, biroz tukli. Taxminan 4-6 sm gullar e'tibordan chetda qolmaydi ular lavanta, uzun, naychali, bahorda shoxlarga shamlardan osilgan, kuchli vanil aromati bilan. Gullar qutulish mumkin va asosiy taomlar va salatlarini bezash uchun ishlatiladi. Meva yeyilmaydi, po'stlog'iga o'xshaydi va ichida minglab urug'lar bor. Ajoyib sifatli daraxt. Yengil va bardoshli, mebel, eshik va deraza ishlab chiqarishda, shuningdek qayiq va boshqa uy-ro'zg'or buyumlarini ishlab chiqarishda ishlatilishi mumkin.

Manzarali Pavlovniya daraxtining turlari Shan Tong Shan tong sovuqqa chidamlili navi xisoblanadi. Bu turdan yuqori sifatli yog'och olish mumkin.

a) b)

2 - rasm a) Manzarali pavlovniya urug'lari b) Pavlovniya ko'chatxonasi

U juda tez va to'g'ri o'sadi. Ushbu turni yaratilishi sovuq mamlakatlarda ham etishtirishga imkon berdi va yog'och etishtirish uchun mo'ljallangan plantatsiyalarni yaratish uchun juda mos keladi. Pavlovniya daraxtining Katalpolist - bu sekin o'sadigan yagona tur, bu uning yog'ochini qimmatroq qiladi. U faqat kontrplak ishlab chiqarish uchun o'stiriladi va tez o'sadigan Pavlovniya yog'ochiga nisbatan narx deyarli uch baravar yuqori. U sovuqroq joylarda ham yaxshi o'sadi. U shamolni juda yoqtirmaydi, chunki katta barglar sinishi mumkin. Bu o'simlik tez o'sadi, shuning uchun u ildizlar uchun ham, rivojlanish uchun ham joy kerak. Uning katta barglari kuzda tushadi. Daraxtni boshqa o'simliklar yoki binolarga xalaqit bermaslik uchun etarli joy bo'lgan joyga qo'yish yaxshidir. U issiq va sovuq iqlimga moslashadi, shuningdek, dengiz sathidan 2000 metr balandlikda o'stirilishi mumkin, ammo ideal birinchi yillardagi harorat 15 dan 33° gacha.

Manzarali Pavlovniya daraxtining ko'paytirish usullari Urug'laridan va ildiz bachkilaridan ko'paytirish mumkin chiroyli va sog'lom pavlovniya daraxtlarini urug' materialidan o'stirish mumkin. Donalar mustaqil ravishda urug' po'stidan yig'iladi. Ular kuzda daraxtlarda hosil bo'ladi. To'g'ri yig'ish vaqtini tanlash juda muhim, chunki qutilar yorilib, urug'lar tarqalib ketishi mumkin. Yig'ilgan urug'ni uzoq vaqt saqlash tavsiya etilmaydi. Olti oydan keyin urug'lar endi unib chiqmaydi. Urug'larni iliq suv quyib, unib chiqishi uchun tekshiriladi. Ekish uchun faqat pastga tushgan urug'lar mos keladi. Keyin ular unib chiqishi kerak. Buning uchun siz quyidagi usullardan birini ishlatishingiz mumkin. Har kuni urug'larga havo kiritish uchun qopqoq ochiladi. O'simliklar paydo bo'lganda, siz darhol urug'larni erga ko'chirishingiz kerak bo'ladi. Eng yaxshi tanlov qum va hijob aralashmasi bo'ladi. Pavlovniya balandligi 20 m ga etadi, shuning uchun bu daraxt kichik bog'lar uchun mos emas, chunki u diametri 8 m ga etadigan ildizlarlari uchun joy kerak. Pavlovniya tez o'sadigan daraxt bo'lib, sakkiz yil ichida 40 yoshda qarag'ay kabi o'sadi. Siz uni magistralda, tojda o'stirishingiz mumkin. Yashil massa qimmatbaho em-xashak ekinidir. Barglarda 20% gacha protein mavjud va ularning so'rilishi 60% ga etadi. Ular qoramol, qo'y va echkilarga beriladi. Pavlovniyaning o'ziga xosligi shundaki, u ildizdan o'sadi. Xozirgi kunda Andijon davlat o'rmon xo'jaligida yetishtirilayotgan manzarali pavlovniya ko'chatlaridan plantasiya barpo qilish xa bu plantasiyadan yog'och mahsulotlari olish maqsadida foydalanilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 6 oktyabrdagi 4850-son «O'zbekiston Respublikasida o'rmon xo'jaligi tizimini rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida» gi qarori. PQ
2030-yilgacha
2. Z.T.Bo'stonov, M.Raximov, J.Xomidov //Pavlovniya - tez o'suvchi manzarali daraxt // Ekologiya xabarnomasi Toshkent, 2020. (2), - B. 36-38
3. I.A.Nazirjonov, A.M.Yulbasov, X.M.Sultonov //O'rmon ko'chatxonalarida yetishtirilayotgan pavlovniya ko'chatlarining parvarishlashga qo'yilgan talablar// «Fundamental va amaliy tadqiqotlarning dolzarb muammolari: yutuqlar va innovatsion yechimlar» mavzusidagi xalqaro ilmiy va ilmiy-texnikaviy anjumanini Buxoro-2023 yil, 5-6 may.
4. <https://denovaagro.com/nasha-produktsiya/dekorativnye-rasteniya/en-obshhaya-informatsiya-o-pavlovnii/>